

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประชาชน/พลเมืองให้มีศักยภาพ นำพาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ ดังจะเห็นได้จากการนำเอาการจัดการศึกษามาเป็นนโยบายสำคัญเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจโลก อาทิ สาธารณรัฐเกาหลีใต้ ซึ่งสร้างชาติด้วยการนำนโยบายสร้างคน สร้างชาติ ด้วยพัฒนาระบบการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จนสามารถยกระดับเป็นประเทศที่มีความล้ำหน้าทางเทคโนโลยีและเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก (ทัศนัย วงศ์วิเศษกุล, 2554) หรือการนำเอาการจัดการศึกษาเป็นหนึ่งในปฏิรูปประเทศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ดังที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทำแผนปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยเริ่มจากการใช้กฎหมาย Goals 2000 : Educate America Act เมื่อปี ค.ศ. 1994 และมีการประเมินผลทบทวนการใช้กฎหมายจนนำไปสู่การจัดทำเอกสาร Call-to-Action for American Education in the 21st Century ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ ค.ศ. 1988 – 2002 ของกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ โดยแผนฯ ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมทรัพยากรบุคคลให้ตอบสนองต่อตลาดแรงงานในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) และในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกายังคงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชาติ โดยได้ดำเนินนโยบายการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรสนองระบบเศรษฐกิจในยุคศตวรรษที่ 21 อีกด้วย จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าประเทศผู้นำทางด้านเศรษฐกิจของโลก ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญและใช้การศึกษาเป็นกลไกหนึ่งของการขับเคลื่อนประเทศ

ปี พ.ศ. 2558 ประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะมีการรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมเพื่อความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและความมั่นคงของภูมิภาค ในนาม “ประชาคมอาเซียน: ASEAN Community” โดยมีวิสัยทัศน์ คือ อาเซียน 2020 เพื่อความเป็นหุ้นส่วนประชาธิปไตยและการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนยังคงมีความแตกต่างกันอยู่ในหลายมิติ วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 จึงนำเอาการศึกษามาช่วยลดช่องว่างของการพัฒนาในอาเซียน โดยให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการฝึกอบรมสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการทำงาน สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยี การวิจัย (พินิติ รัตกุล, 2555) ซึ่งแต่ละประเทศได้มีการดำเนิน

ความพร้อมด้วยการปฏิรูปการศึกษา ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549ก) ได้รายงานไว้ว่า ประเทศในประชาคมอาเซียนทุกประเทศยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อาเซียนและแผนปฏิบัติการต่างๆ

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียนมุ่งสู่ความเป็นสากลและมีคุณภาพ โดยมีความร่วมมือในลักษณะความเป็นเครือข่ายทางวิชาการ ทั้งในด้านหลักสูตร การวิจัย การบริการทางวิชาการ เพื่อพัฒนาความสามารถของประชาชนในประชาคมอาเซียนได้อย่างผสมกลมกลืน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียนและประเทศไทย รวมถึงการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศกลุ่มอาเซียน ซึ่งผลการศึกษานำมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาร่วมกันระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน และสร้างความเข้มแข็งเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์การจัดการการศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียน
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษาของประเทศไทยกับการจัดการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

คำถามการวิจัย

1. ประเทศไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียนมีการจัดการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้
อย่างไร
  - 1.1 วิสัยทัศน์และการบริหาร
  - 1.2 กลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา
  - 1.3 การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ
  - 1.4 การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย
  - 1.5 สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ
2. การจัดการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้ของประเทศไทยกับประเทศอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างไร

- 2.1 วิสัยทัศน์และการบริหาร
- 2.2 กลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา
- 2.3 การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ
- 2.4 การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย
- 2.5 สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

สมมุติฐานการวิจัย

การจัดการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความแตกต่างกันใน 5 ประเด็น ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์และการบริหาร 2) กลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา 3) การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ 4) การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย 5) สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารจัดการศึกษาของประเทศอาเซียนในระดับอุดมศึกษา เท่านั้น ซึ่งครอบคลุม 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1.วิสัยทัศน์และการบริหาร ได้แก่ กฎหมาย นโยบายการจัดการศึกษา โครงสร้าง ระบบการศึกษาของประเทศ 2. กลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา 3. การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ 4. การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย 5. สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัย บทความ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาของประเทศอาเซียน

การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาไทยกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ใช้ระยะเวลาของการศึกษาทั้งสิ้น 12 เดือน

นิยามศัพท์

การจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการ กิจกรรมต่างๆ ที่ประเทศในประชาคมอาเซียน ดำเนินการในด้านการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพประชาชน พัฒนาสังคมและระบบเศรษฐกิจให้มีศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการการศึกษาประกอบด้วย การกำหนดกฎหมายนโยบายการศึกษา โครงสร้างการจัดการศึกษา การบริหารจัดการด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสนับสนุนทรัพยากร การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการวิจัยพัฒนา

ประชาคมอาเซียน หมายถึง ประชาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการร่วมมือกันทางด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีประเทศสมาชิก 10 ประเทศ คือ ไทย เมียนมาร์ กัมพูชา ลิงค์โป มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ บรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิสัยทัศน์และการบริหาร หมายถึง ความมุ่งหมาย ความคาดหวังหรือการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับการจัดการการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียน

กลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา หมายถึง กระบวนการ วิธีการและขั้นตอนในการจัดการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียน

การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ หมายถึง ความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานในประเทศประชาคมอาเซียน ต่อการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในระดับนโยบาย การจัดทำแผน และปฏิบัติการ

การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย หมายถึง การนำเอาผลการวิจัยหรือการทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในประเทศประชาคมอาเซียน

สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ หมายถึง ทรัพยากร งบประมาณที่ช่วยสนับสนุนให้การจัดการศึกษาของประเทศประชาคมอาเซียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศไทย
2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำผลการศึกษาไปประกอบเป็นข้อมูลในกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการจัดการศึกษาของประเทศไทยเพื่อพัฒนา ปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน